

Yhteenvedo kuntajaoston kartoitusten tuloksista

Ulla Suomela, erityisasiantuntija
28.05.2021

VALTIONAVUSTUKSET
STATSUNDERSTÖD

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Toteutetut kartoitukset

- Kuntajaosto kartoitti kuntien valtionavustuskäytänteiden nyky- ja tavoitetilaa kolmella eri tavalla:
 - Strukturoidut/teemahaastattelut tammi-maaliskuussa 2021
 - Virtuaaliset hakija- ja myöntäjätyöpajat huhti-toukokuussa 2021
 - Hakijoille ja myöntäjille suunnattu kysely toukokuussa 2021
- Kartoitusten viitekehyksenä oli uusi toimintamalli ja sen vaiheet:
 - Avustustoiminnan suunnittelu
 - Avustustoiminta
 - Lopputulosten arviointi ja jakaminen

Toteutetut kartoitukset

- Kaikilla kartoituksilla oli yhteiset tavoitteet:
 - selvittää millaisia ajatuksia uusi valtionavustusten toimintamalli herättää kuntien valtionavustuskäytänteiden osalta
 - selvittää keskeisimpiä haasteita ja kehitystarpeita kuntatoimijoiden näkökulmasta valtionavustustoimintaan liittyen
 - perehdyttää valtionavustusten toimintamalliin ja vahvistaa ymmärrystä muutoksesta
- Kartoitukset toteutettiin saman sisältöisinä hakijoille ja myöntäjille

Haastattelujen toteutus

- Strukturoidut/teemahaastattelut toteutettiin tammi-maaliskuussa 2021
- Kaikki 21 haastattelua toteutettiin saman sisältöisinä, jokaisen kesto oli 1,5 tuntia
- Haastattelut toteutettiin sekä yksilö- että ryhmähaastatteluina. Ryhmähaastattelujen osallistujat olivat saman organisaation edustajia erilaisissa tehtävissä
- Haastateltavat edustivat eri organisaatioita mm. kuntajaosto, seurantaryhmä ja ohjausryhmä, Kuntaliitto, AVI:t ja ELY:t sekä eri tyyppiset kunnat
- Haastattelujen pääfokuksessa olivat seuraavassa käyttöönotto ryhmässä olevat toimijat ja avustukset (OKM, STM ja YM)
- Kaikki haastattelut nauhoitettiin osallistujien luvalla muistiinpanojen ja analyysin tueksi. Nauhoitteet ovat luottamuksellisia
- Haastattelut kirjattiin auki ja esiin nousseita teemoja ryhmiteltiin eri tavoin. Menetelmän avulla tunnistettiin usein toistuvia aihekokonaisuuksia ja eri tyyppisten toimijoiden toiveita ja huolia

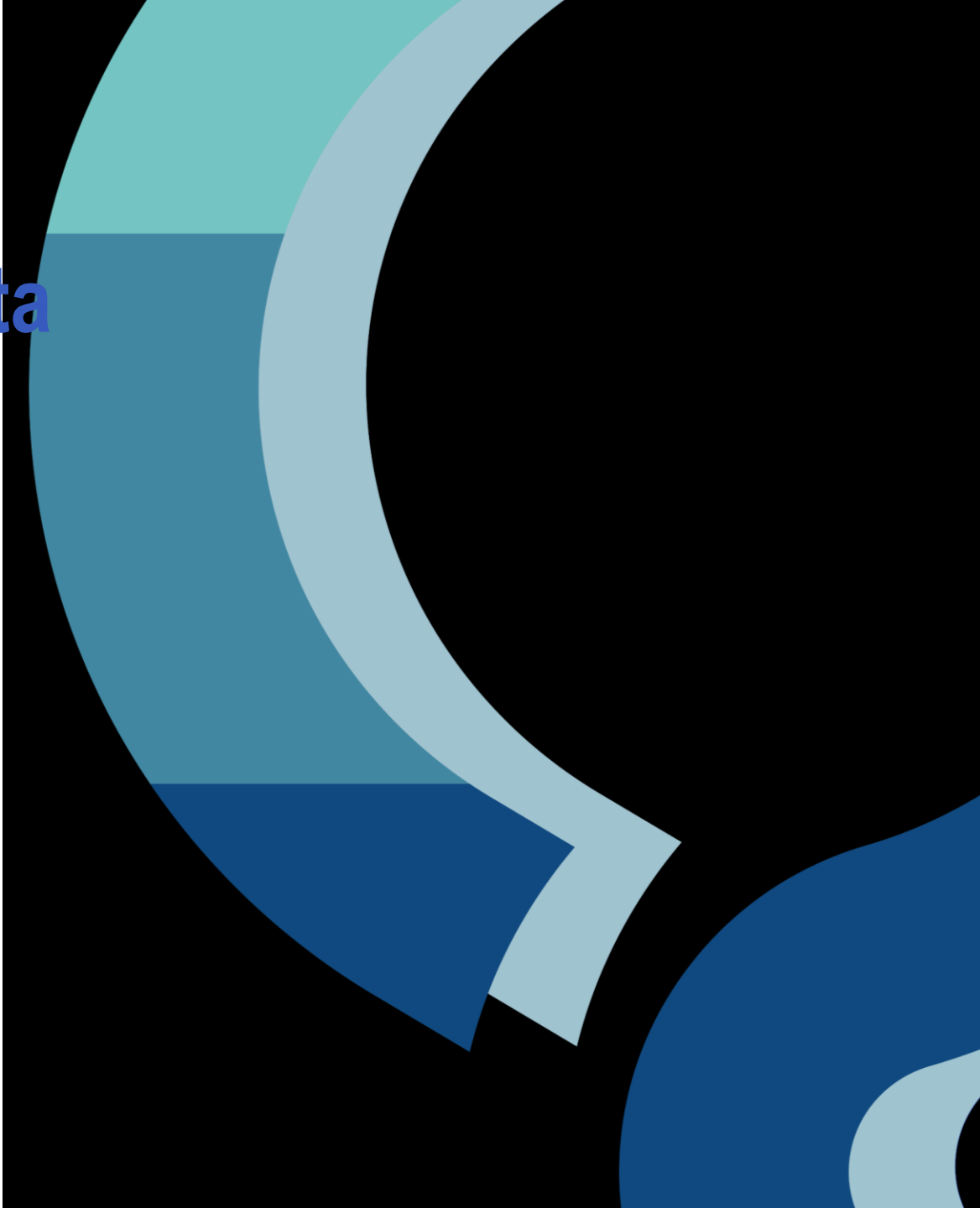
Työpajojen toteutus

- Kuntajaoston myöntäjä- ja hakijaorganisaatioita osallistettiin valtionavustustoiminnan kehittämis- ja digitalisointihankkeen kehitystyöhön virtuaalisen työpajan muodossa
- Työpajat toteutettiin etäyhteyden välityksellä hyödyntäen Mural-työkalua, johon kerättiin ajatuksia uudesta toimintamallista
- Työpajoissa esiteltiin uutta toimintamallia vaiheittain joko myöntäjien tai hakijoiden näkökulmasta
- Kestoltaan työpajat kestivät 2,5-3 h
- Hakijatyöpajoihin (26.4., 6.5., 11.5. ja 20.5.) osallistui yhteensä 62 henkilöä 33:sta eri organisaatiosta
- Myöntäjätyöpajoihin (13.4. ja 27.4.) osallistui yhteensä 39 henkilöä 19:sta eri myöntäjäorganisaatiosta

Kyselyn toteutus

- Kysely koostui uudesta toimintamallista johdetuista väittämistä ja avokysymyksistä
- Kyselyssä arvioitiin miten väittämä toteutuu nyt ja miten sen tulisi toteutua tulevaisuudessa
- Väittämiä arvioitiin neliportaisella asteikolla: 1. Ei lainkaan, 2. Satunnaisesti, 3. Usein ja 4. Aina
- Kysely toimitettiin kaikkien kuntien ja kuntayhtymien sekä kuntakentälle avustuksia myöntävien va-viranomaisten kirjaamoihin sekä hakija- ja myöntäjätyöpajoihin ilmoittautuneille
- Kyselyä jaettiin myös muissa verkostoissa sekä sosiaalisen median kanavissa
- Määräaikaan mennessä hakijakyselyyn kertyi 131 vastausta ja myöntäjäkyselyyn 60 vastausta
- Vastaukset sisältävät sekä henkilökohtaisia vastauksia että yksikkö-/organisaatiokohtaisia vastauksia

Yhteenveto kyselyn tuloksista

Yhteenveto hakija- ja myöntäjäkyselyn tuloksista

- Valtionavustustoiminnassa tulisi ottaa **askel kohti uutta toimintamallia**
- Hakijoiden ja myöntäjien **näkemykset ovat yhteneväiset**
- Avustustoiminnalla halutaan toteuttaa **yhteiskunnan tilasta johdettuja päämääriä, kuntien strategisia tavoitteita ja päämääriä sekä edistää hyvinvointitehtävän toteuttamista**
- Erot kuntien asukkaiden hyvinvoinnissa, yhdenvertaisuudessa ja palvelujen saavutettavuudessa tulee huomioida tulevaisuudessa paremmin
- Avustustoiminnan tavoitteissa ja kriteereissä **tilaa** tulee olla **hakijoiden erilaisille ratkaisuehdotuksille**
- Avustustoiminnan suunnittelussa **voidaan hyödyntää olemassa olevia verkostoja**
- **Vuorovaikutusta myöntäjien ja hakijoiden välillä on, mutta rahoittajien välillä lisättävä.** Vuorovaikutuksella valtionavustukset kohdentuvat paremmin aidon tarpeen mukaan

Yhteenveto hakija- ja myöntäjäkyselyn tuloksista

- **Monialaista ja poikkihallinnollista** suunnittelua ja avustustoimintaa halutaan edistää. Yhteiskunnallisiin ongelmiin liittyvät ratkaisut eivät ole rajattavissa hallinnollisten rajojen mukaan
- **Erilaisten kuntien tilanne tulisi huomioida paremmin.** Pienillä kunnilla ei ole mahdollisuuksia osallistua hakuprosesseihin. Isoilla kunnilla ei aika riitä verkostohankkeiden hallintaan. Verkostohankkeiden menettelyitä tulee kehittää
- Avustushakuihin **on saatavissa neuvotaan ja ohjeistusta**, mutta **palautetta** hakemuksista ja tuloksista **ei** saada/anneta riittävän usein
- Tarvitaan **läpinäkyvyyttä hakuihin, päätöksiin ja niiden perusteluihin.** Avustusten ehtoja ja kriteereitä selkeytettävä
- **Valtionavustustoiminnan** tulisi olla **koordinoitua, prosessimaista ja yhtenäistä** (ohjeet, prosessit, lomakepohjat) sekä automatisoitua/sähköistä

Yhteenveto hakija- ja myöntäjäkyselyn tuloksista

- Avustustoiminnan suunnittelu on **lyhytjänteistä**. Myöskään avustushakujen aikataulut eivät mahdollista pitkäjänteistä suunnittelutyötä ja ennakointia, osallistamista, vuorovaikutusta ja verkostoitumista
- Hakujen aikataulutus **ei täsmää suhteessa kuntien toiminnan ja talouden suunnittelun vuosikelloon**
- Hankkeet ovat pirstaloituneita. Pällekkäisillä tavoitteilla olevia avustuksia paljon. **Vähemmällä enemmän**. Keventämällä ja yhdistämällä teema-alueita saadaan vakuuttavampaan ja moninaisempaa kehittämistoimintaan
- **Laajemmilla ja pidempiaikaisilla avustuksilla** aikaansaadaan parempaa **vaikuttavuutta**
- **Rahoitushaut ovat työläitä ja hankebyrokratia on raskasta**. Kaikilla myöntäjillä omanlaiset järjestelmät, pohjat, vaatimukset yms. Samaan toimintaan liittyviä hakemuksia ja raportointia tehdään usealle rahoittajalle

Yhteenveto hakija- ja myöntäjäkyselyn tuloksista

- **Kehitetyt toimintamallit eivät jää pysyviksi.** Ylläpitoon ei ole resurssia perustoiminnassa. Seuraavalla erityisavustuksella haetaan taas uudenlaisia ratkaisuja
- **Näkemykset avustustoiminnasta kuntien rahoituksessa vaihtelevat**
 - Avustukset ovat tärkeä osa kuntien toimintatuloja ja luovat kehittämisilmapiiriä, rahoitus ei muuten riittäisi
 - Avustuksilla toteutetaan kuntalaisille palveluja, jotka muuten voisivat jäädä toteuttamatta
 - Avustustoimintaan käytetyt rahat tulisi jakaa kunnille pääsääntöisesti osana yleiskatteista perusrahoitusta
 - Osa avustuksista kohdistuu irralliseen uudistamiseen, eikä voida kytkeä perustehtävän uudistamistarpeisiin

Yhteenveto hakija- ja myöntäjäkyselyn tuloksista

- Lopputulosten **arvioinnissa on paljon kehitettävää**. Arviointityön lisääminen vaatii lisää henkilöstöresursseja ja osaamista
- Tuloksia ja vaikutuksia tulisi myös arvioida entistä **systemaattisemmin**. **Arvioinnin tuloksia tulisi hyödyntää** sekä kuntien **ohjauksessa, seurannassa ja päätöksenteossa** että seuraavan kierroksen **avustustoimintaa suunniteltaessa**
- Lopputulosten arvioinnissa tulisi huomioida **sekä avustuksen myöntäjän että avustuksen saajan näkökulma** sekä **kuntalaisten arvio** palvelun loppukäyttäjänä että maksajana
- Arviointeja olisi syytä tehdä vasta vuosien päästä siitä, kun varsinainen hanketyö on toteutettu, jotta todellinen vaikuttavuus olisi nähtävissä
- Tuloksia tulisi myös levittää muiden kuntatoimijoiden saataville entistä useammin. Tulosten **jakamiseen on käytössä monenlaisia keinoja**

Yhteenveto työpajojen tuloksista

Yhteenveto hakija- ja myöntäjätyöpajojen tuloksista

- Työpajat ja niiden toteutus saivat **positiivista palautetta**. Käyty dialogi koettiin merkitykselliseksi
- Valtionavustusuudistuksen **tavoitteet, uusi toimintamalli ja hanke koettiin erittäin hyvänä ja tarpeellisena**
- Toimintatapojen **yhtenäistäminen** VA-toiminnassa tärkeä tavoite
- Kaikki valtionavustuksiin hakuun, seurantaan ja raportointiin tullut **selkeys ja helpottuminen on tervetullutta**
- Avustuspäätöksiin **kaivataan perusteluita**
- Verkostomainen toimintatapa ja sekä hakijan ja myöntäjän välinen **vuorovaikutus toivottua**
- **Ennakoitavuus ja pitkäjänteisyys** avustustoiminnassa on tärkeää. Ennakointi ja suunnitelmallisuus paranee uudessa toimintamallissa

Yhteenveto hakija- ja myöntäjätyöpajojen tuloksista

- Nykyinen hakujen **päällekkäisyys** on **iso haaste**, johon kaivataan muutosta
- **Alueiden eroavaisuudet, erilaiset tarpeet ja toimijat** pitäisi tunnistaa ottaa huomioon. Yhdenvertaisuuden toteutuminen avustustoiminnassa on tärkeää.
- Huolta herättää **ajan, resurssien ja osaamisen riittävyys** avustustoiminnan suunnitteluun ja arviointiin
- Toimintamallin pitäisi joustaa eri käyttötarkoituksiin, toimijoille sekä prosesseihin
- **Tiedon ja opitun jakaminen** nähdään tarpeellisena. Oppiminen myös siitä, miksi tavoitteisiin ei päästy
- Tiedolle on tarvetta ja **viestintää uudistuksesta**, sen etenemisestä ja konkreettisista toimintatavoista kaivataan

Yhteenveto haastatteluista

Yhteenveto haastattelujen tuloksista

- VA-toimintamallin **uudistukselle on tarvetta**
- VA-toiminnan **käytännöt raskaita ja erilaisia**. Haku-, hallinnointi,- ja raportointimenettelyt ovat työläitä, kirjavat käytännöt, eri kriteerit ja säännöt
- **Samaan asiaan** voi olla **erilaisia rahoituksia** tarjolla
- Kunnilla on **erilaiset resurssit hakea** rahoituksia (pienet vs. isot kunnat)
- **Sirpalemaisuus** tuottaa tällä hetkellä merkittäviä haasteita
- Hankerahoituksen **suuri määrä ja lyhytjänteisyys** sekä hakujen **ajoittuminen** suhteessa kuntien vuosisuunnitteluun ja päätöksentekoon ei ole optimaalinen
- **Alueelliset erot suuria** esim. kasvukeskukset vs Pohjois-Suomen harvaan asutut alueet, yhteiskunnalliset ilmiöt vaikuttavat eri tavalla ja toiminnan suunnittelu on erilaista
- **Keskustelua valtiohallinnon ja kuntien välille** tarvittaisiin enemmän muutenkin, ei pelkästään va-toiminnassa